

שיפור השתרשות חוטרי תמר ע"י שימוש במוסטי צמיחה

פ.סריג, ח. אורן, א. סטרומזה,

מבוא ותאור הבעיה:

התמרים הם ענף המטעים החשוב ביותר בערבה, בבקעת הירדן עמק בית-שאן ובאזור הכינרת. היקף הענף בעונה הנוכחית כ-12000 דונם והוא הולך ומתרחב בהתאם למצאי החוטרים לנטיעה. קשיים בהתפתחות ובכניסה לניבה של עצי תמר שמקורם בתרבויות רקמה, ממגוון מקורות, מגבירות את הביקוש לחוטרים. עלות חוטרי התמר היום היא כ-250 ₪ לחוטר והוא מהווה מרכיב חשוב בהכנסה השוטפת של החקלאי. בנטיעות חדשות קיימת בעיה של תכנון שכן קשה לתכנן נטיעות מבלי לדעת את מספר החוטרים העומדים לרשותך, שכן קצב ההשרשה בחוטר אינו קבוע אינו זהה. סיבה זאת מביאה לידי עלייה במחיר החוטרים ולשתילת כל חומר מצוי ללא קשר לאיכות החוטר. כך נגרם נזק כלכלי ליצרן השתילים שמשקיע בארגוז החוטרים (לפעמים מס' פעמים) מבלי לקבל תמורה עבורם בזמן סביר, לשותל – ששותל כל חומר צמחי ללא קשר לאיכותו – ולמדגנה שמסבסדת באופן מסוים את מחיר החוטרים במטע. מטרתו של ניסוי ראשוני זה להביא לידי יצירת חוטרים זמינים לשתילה באופן שתבטיח תקבול על הוצאות הארגוז, ירידה בעלות החוטר, עלייה באיכות החוטרים וליכולת לתכנן את השתילות באופן שנתי רציף. היבט נוסף בזירוז ההשתרשות של חוטרים הוא בסילוק מהיר של החוטר מעץ האם. סילוק כזה "משחרר" את עץ האם מזרז את התפתחותו ואת כניסתו לניבה. בבדיקה הקדמית המתוארת להלן, נמצא כי ניתן בהתערבות הורמונלית לקבל שתיל עם מערכת שורשים מלאה באותה שנת ארגוז כאשר ללא התערבות הורמונלית רק חלק קטן של החוטרים היו מוכנים לשתילה. מימצאים אלה עומדים בניגוד למימצאים שדווחו בע"ג של אדטו ולפיהם אין לאוכסינים השפעה על השתרשות בתמר.

חומרים ושיטות:

הניסיון ההקדמי נערך במטע תמרים נושא חוטרים בבקעת הירדן, (מטע נערך). נבחנו השפעות טיפולים הורמונליים בשני מינונים בתכשיר מסחרי "הורמוריל" T 4 (4 ח"מ IBA) ו T 8 (8 ח"מ IBA) על היווצרות שורשים זאת בהשוואה לחוטרים שלא טופלו בהורמון. התכשיר האבקתי הורטב במים לקבלת עיסה משחתית.

החוטרים לכ"א מהטיפולים ניבחרו באקראי במטע קיבוץ נערן מתוך כמות גדולה ביותר של חוטרי אוויר (נמוכים) שאורגזו ולא השתרשו במשך כשלושה חודשים קודם לניסוי.

האירגוז הישן פורק. החוטר נוקה משארית מצע ישן וטופל כנגד דרני קרנפית באמצעות דורסן.

באזור שאמור להשתרש נמרחה משחה שהוכנה כמתואר לעיל. הבדיקה שנעשתה כללה בשלב זה בחינה ויזואלית, חודשיים לאחר הטיפול, של שורשים שהתפתחו בשיכבת מצע ההשרשה.

בשלב שני יערך מעקב על התפתחות החוטרים לאחר ניתוקם ושתילתם במטע, ע"מ לבדוק את מהות הקשר שבין רמת ההשתרשות וכמות השורשים בחוטר לבין קצב קליטתו והתפתחותו של החוטר במטע.

תוצאות:

תוצאות הטיפול בכל הנוגע להתפתחות שורשים בחוטר היו דרמטיות וחד משמעיות.

בחוטרי ההיקש (שלא טופלו כלל בהורמון השרשה) לא הופיעו שורשים במינון הנמוך התקבלה מערכת שורשים שמילאה כדי חצי את נפח המצע ואילו במינון הגבוה התקבלה השתרשות מלאה כמתואר בתמונות שלהלן. תמונת המצב היתה זהה בכל החוטרים מאותו טיפול.

תמונה 1

השפעת 8 ח"מ IBA על השתרשות חוטרי מג'הול

תמונה 2
השפעת 4 ח"מ IBA על רמת השתרשות חוטרי מגיהול

